pil, kuna ta kirjutamise oskajaks alles pärastpoole sai. 1873. a. alates Tilga vene kirikukoolis 5 a. edukalt tööd teinud, pääses ta a. 1878 kroonu kulul õppimist jätkama Tartu vene õpetajateseminari, mille kursuse ta 1881. a. auhinnaga lõpetas. Kodumaal vaba õpetajakoha leidmiseni jäi ta direktor L. Ždanovič'i vastutulekul veel 1 a.-ks seminari juurde edasi täienduma ning praktikatunde pealt kuulama. Pärast seda umbes 1/2 a. A. Grenzstein'i (vt.) juhatusel »Oleviku« toimetuses tegev olnud ja sama kaua Rannus vanemate juures elanud, asus T. õpetaja-ametisse. Ta töötas esmalt aa. 1883 – 85 Pilistvere klk. Adavere »Eduardi« koolis (kõrgem vallakool, asutatud a. 1864 parun Eduard Stackelberg'i mälestuseks), siis 5 a. köster P. Teckel'i abilisena Pilistvere klk.-koolis ja jätkas 1890. a. alates pedagoogilist tegevust Põltsamaa E. Aleksandri linnakoolis, kus ta eriti eesti keelt õpetas. Aug. 1893 siirdus ta sellekohasel kutsel Väike-Maarjasse klk.-kooli juhatama ja töötas siin ühes omale kaastegelasteks valitud jõududega (järgemööda S. Lindpere, G. Mälk, A. Peenemaa, M. Reisenbuck, J. Ritsland ja J. Sõster) 14 a., kuni elu lõpuni. T. suri 13. VII 1907 Väike-Maarjas. T.-e nooruspäevine rinnakuju (valmistanud J. Koort) ehib ta hauda Väike-Maarja kalmistul. — T.-e isikus sulavad pedagoog ja kirjanik ühiseks tervikuks. Seminaris õpetajakutsele valmistudes, mil talle m. s. vene kirjandusevald lähedaks ning armsaks kujunes, sai ta paralleelse tõuke ka eesti keele ning kirjanduse suunas: peale eesti keele õpetaja dr. M. Veske (vt.) oli T.-ele siin määravaks sellesuunaliseks äratajaks nimelt ta koolivend P. Laredei, kelle vahendusel süttis noormees J. Bergmann'i kui ka M. J. Eisen'i (vt. neid) ballaadest. Pärastpoolse hoolsa klassitöö kõrval,eriti eesti ja vene keele õpetajana, kandis ta väljaarenenud kirjanduseharrastajana ning -loojana— eriti Väike-Maarjas – muret siis ka selle eest, et kooli raamatukogus ei puuduks õpilastel tutvumiseks rikkalikum valimik vene paremate ilukirjanikkude töödest. See kõik võimaldas T.-el äratada ning innustava õppetegevuse kandel kasvatada õpilastes huvi peale muu kirjandusegi vastu. Säärane õhutus pani T.-e õpilasperest mõnegi kirjanduseteele suunduma; hiljemini on nende seast silmapaistvale kohale tõusnud A. H. Tammsaare (A. Hansen). — T.-e ilukirjanduslik toodang — algupärane kui ka tõlkeline — piirdub pea täielikult aina seotud kõnes loodud eepiliste ja lüüriliste töödega, kui mitte arvestada tema lühikesi lihtsatoimelisi kirjeldavaid, käsikirjas säilinud proosapalasid »Teekäik Nuustakule«, »Liivi Šveits« (1905) ja »Soome teekond« (1906). Oma loomingust, mida olid ajalehed ning ajakirjad (eriti »Oma Maa«, »Eesti Postimees«, »Meelejahutaja«, »Postimees« ja »Linda«) vaheajal juba üsna rikkalikult avaldanud, kirjastas autor ühe osa ise Tartus 1892. a. pealkirja all »Ärganud hääled« I (1881.—83. a. looming) ja II (1884. —86. a.), kuna 1914. a. J. V. Veski ta eepilised luuletised ühiseks »Lugulaulude« nimeliseks koguks koondas ja s. a. Tartus E. Kirj. Seltsi kirjastusel trükki toimetas. Osa T.-e toodangust ootab tänini (1928) alles avaldamist. — T.-e eepilisse loomingusse kuuluvad — rohkete õnnestunud tõlgete kõrval, mis ammutatud suuremalt jaolt vene (A. Puškin, M. Lermontov, vene rahvaluule j. m.), vähemal määral (1/5 eepilisist tõlkeist) saksa kirjandusest (L. Uhland, Fr. v. Schiller j. t.) — umbes 70 algupärast lugulaulu ning »musta aja mälestust«, mis moodustavad — kui mitte kaasa arvata A. v. Chamisso' järgi J. Parvega kahasse tõlgitud »Abdallah« (»Oma Maa« 1886, nr. 6 – 8) ja ta pikem värsistatud reisikirjeldus »Käik Kalevipoja sängil« — ligi 65 % (=10 000 värsirida) kogu ta eepilisest toodangust. T.-e algupärase eepika (enamikult ballaadid) ainestik on pärit peamiselt eesti, väikesel määral ka klassikalise muinasluule maalt, kust autor erilise kalduvusega noppinud, nagu tõlkimisegi tarvis, nimelt müstilisi sisujooni, aga ka rahvatraditsioonide ning ajaloo alalt; üksnes mõningas loos kajastab T. oma kaasaegset elu (»Aadam Hapu«, »Sõimaja«, »Häda õpetab«, »Ristid«). Aastal enne surma värsistas T. neljajalgseis jambides ka Daniel Defoe' »Robinson'i«, millest tal valmis aga ainult osa (ligi 1400 rida). — Ka võrdlemisi ulatusrikas T.-e lüürika, kus tal enamikus esineva algupärase luule kõrval eduga tõlgitavaiks luuletajaiks osutuvad H. Heine, A. Maikov, M. Lermontov, A. Puškin. J. W. v. Goethe, J. Koltsov j. t., on andnud häid tulemusi eeskätt loodusevaatluste ja armastuseluule alalt. Viimast liiki algupärane looming paisub T.-el iseäranis tõhusaks ning sütitavaks alles siis, kui ta 39. eluaastal tõsiselt satub õnnetu armastuse võrku. Rohkesti soojust ning tundeõrnust varjab eneses kodust ning vanematest mõlgutlev lihtsavormiline lüürika. — Mitmetest J. Krõlov'i valmidest omale järelloomiseks õhutavat tõlkimisjuhust leidnud, rikastas T. eesti kirjanduse kehva valmiala ühtlasi mõnegi kordaläinud algupärase tootega Krõlov'i ehituslaadis. — T.-e proosatõlkeist on hoolikalt tehtud tööna nimetada Leo Tolstoi' romaani »Sõda ja rahu« IV osa (Tartu, 1898). T. on oma jutustava loominguga, milles kõige pealt eesti muinasjutu- ning pärimusteilm on ehtsa rahvaluule-ilmavaate alusel tihestatud luuletaja subjektiivse koega, istutanud eesti kirjandusse tugeva viirastusliku, müstilise joone, mis oli sügavalt juurdunud tema hinges, näi-